

GER

69

September 2009

Dansk Mongolsk Selskab

Ger 69

20. årgang – september 2009

ISSN 0905-9504

Ger er medlemsblad for Dansk Mongolsk Selskab. Bladet udkommer februar, maj, august, november.

Redaktion:

Rolf Gilberg (ansvarshav.)
Jan Koed – jk@cadaid.dk
Bulgan Njama

Tryk: One Way Tryk a/s

Oplag: 250 eks.

Oplysninger om adresseændringer og evt. leveringsproblemer meddeles til kassereren.

Formål:

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
- (b) at udgive skrifter om mongolerne,
- (c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
- (d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
- (e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlem:**

HKH Kronprins Frederik

Bestyrelse:

Anita Garbers
Rolf Gilberg (formand)
Søren Haslund-Christensen
Lars Højer
Jan Koed (kasserer)
Bulgan Njama
Morten Axel Pedersen (sup.)
Leif F. Petersen
Henrik Bo Thrane (sekretær)

Internet:

www.danskmongolskselskab.dk

Girokonto: (1551) 784-1582

SWIFT-BIC: DABADKKK

IBAN: DK26 3000 0007 8415 82

Adresse: se under kasserer

Selskabets adresser:

Sekretær: Henrik Bo Thrane
Carl Møllers Allé 33
2860 Søborg
tel: 3966 9497
hbthrane@pc.dk

Kasserer: Jan Koed

Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby
tel: 3322 3728
fax: 3322 3726
email: jk@cadaid.dk

NGO-projekter:

Bulgan Njama
Fuglebo 2
2000 Frederiksberg
tel: 3833 2106
email: njambu@hotmail.com
I Mongoliet:
dmcenter@magicnet.mn

Medlemskab:**Kontingent:**

150 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.
250 kr. for husstandsmedlemskab.
500 kr. for firmamedlemskab.
Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.

Henvendelse om medlemskab rettes til kassereren.

Et af årets højdepunkter er fejringen af Naadam i juli måned, hvor folk fra nær og fjern, familie og venner mødes. I et land med en spredt nomadebefolkning har Naadam altid haft en vigtig social funktion og bidraget til nationens sammenhængskraft. I Ulaanbaatar indledes sportskampene med en storstilet parade, hvor selveste Chinggis Khan med hustruen Börte optræder.

Foto: Helle-Karin Helstrand

Indhold

Amalie og skelettyvene	3
Nationen fejrer Naadam	4
En dag på væddeløbsbanen	6
Blind i Mongoliet	8
Tro og kapitalisme	11
En sygeplejerske i Mongoliet - V	12
I en lille hytte ved floden	19
Viden eller uviden - V	20
Djengis Khan	24
Aktuelt	25
Hovedkvarter nedrives	25
Mongolsk-russiske relationer	26
DMS nyt	28

Gitte Pedersen

Amalie og skelettyvene

En beretning om en dansk piges oplevelser i Mongoliet

I september måned udkommer på *Forlaget Bostrup* noget så sjældent som en dansk spændingsroman, der foregår i Mongoliet. Bogen er skrevet af forfatteren, mag.art. og medlem af Dansk Mongolsk Selskab Gitte Pedersen, der har foretaget to research-rejser til Mongoliet for stipendier fra Danida. I stedet for at skrive en traditionel geografibog valgte Gitte at skrive beretningen om Amalie og skelettyvene.

Citat fra bogens omslag: »11-årige Amalie er taget med sin mor til det fjerne land Mongoliet. Hun bor langt ude på steppen, hvor hendes mor graver efter dinosaurskeletter. Amalie er først overbevist om, at hun vil kede sig ihjel i dette fremmede land, men sådan kommer det ikke til at gå. Amalie får en hest, så hun kan ride på steppen, og hun får to nye venner med så eksotiske navne som Batdelger og Saranjar-

gal. Hun kommer til at møde rigtig levende dinosaurer og en farlig forbryderbande, som Amalie og Batdelger til slut fanger.«

Ved selskabets første møde i efteråret lørdag den 3. oktober i Regensen ved Rundetårn vil bogen blive præsenteret af forfatteren, som vil fortælle om baggrunden for dens tilblivelse og give smagsprøver på indholdet. Se bladets bagside for flere detaljer. JK

Nationen fejrer Naadam

Fra 11. til 13. juli fejrede mongolerne deres årlige Naadam, 803 år efter grundlæggelsen af det stormongolske rige og 88 år efter Folkets revolution. Allerede dagen inden Naadam, 10. juli, blev »Nationalflagets Dag« markeret for første gang nogensinde.

Dagen indledtes med ceremoniel eksercits på Sukhbaatar-pladsen til ære for flaget. Der blev desuden lagt krans på monumentet for Sukhbaatar efterfulgt af en ceremoni foran Chinggis Khan monumentet. Til stede ved en æreskoncert i kulturpaladset var repræsentanter for statsmagten, ambassadører og konsulere fra udenlandske repræsentationer i Mongoliet samt andre fremtrædende personer.

Den 11. juli blev Naadam-festen officielt åbnet af præsident Ts. Elbegdorj, efter at »De store Ni Hvide Bannere« var blevet ført til Naadam-arenaen.

I sin åbningstale sagde præsidenten: »Kære Naadam-deltagere, gæster og diplomater, jeg hilser jer varmt velkommen til det mongolske Naadam, som har en flere hundrede år lang historie bag sig. Naadam er et udtryk for Mongoliets glørværdige fortid, for dets kultur og traditioner. Det er med stolthed, vi fejrer denne begivenhed i respekt for landets nationale enhed, uafhængighed og frihed. Den skal tillige minde os om Den nationale Frihedsbevægelse samt de folkelige og demokratiske revolutioner.«

Efter præsidentens velkomst oplæste den statsdekoreerede forfatter Sh. Gurbazar digtet »Bi Mongoloroo Goyodog« (Jeg er stolt af mit Mongoliet). Til stede var også Mongoliets bedste atleter heriblandt J. Monkhat, atlet med statslig udmærkelse og sølvmedaljevinder fra de olympiske lege i Mexico, E. Badar-Uugan, N. Tuvshinbayar og

D. Baatarjav, guldmedaljevinder ved de olympiske lege i Beijing 2008. Derefter var der cirkusoptræden og folkedans.

I årets Naadam deltog 512 brydere med Dalai Avraga (Titan) G. Osohbayar som vinder og med Arslan (Løve) D. Gankhhuyag på andenpladsen. Som vinder af Naadam for fjerde gang modtog G. Osohbayar titlen Dalai Dayan Avraga.

I væddeløbet for hingste vandt den lyse fuks, ejet af Narankhuu og trænet af den statsanerkendte træner E. Erdenechuluun fra Övörkhangaï Aimag, for sjette gang og slog dermed den tidligere historiske rekord.

Det særlige ved dette års bueskydningskonkurrence var, at næsten halvdelen af deltagerne var unge, og at der deltog mange flere i konkurrencen i forhold til tidligere år. Over 260 bueskytter deltog i år, den yngste bueskytte var 4-årige Temuulen og den ældste den 85-årige Tseveen. B. Bayarsaikhan vandt konkurrencen for mænd og G. Batzaya konkurrencen for kvinder. B. Bayarsaikhan scorede 35 af 45, mens G. Batzaya scorede 33 af 44 og opnåede dermed titlen Ulsiin Mergen og blev sportsmester.

I skydning med rulleben (Shagai) – den såkaldte »fjerde konkurrence« under Naadam – deltog 42 hold. Vinderholdet ledet af L. Bold vandt for tredje gang.

Naadam-festen afsluttedes med en majestætisk parade, hvor »De store Ni Hvide Bannere« blev ført tilbage fra stadion til statsbygningen. ■

S. Otgontseteg

The Mongol Messenger
29(941):1,6 – 15.07.09

Billederne fra Naadam 2006 er taget af Helle-Karin Helstrand.

En dag på væddeløbsbanen

En gammel talemåde lyder: »Du kan ikke altid få det, som du vil have det.«

Vi nærrede det håb, at solen ville byde den årlige Naadam-fest velkommen. Men det vi fik, var truende regnskyer. Og da jeg troede, jeg købte almindelig mælk, fik jeg airag. Derfor kom det heller ikke som nogen overraskelse, da en halsbrækkende biloplevelse ødelagde mine planer om at overvære hestevæddeløbet ved Naadam.

Mine venner og jeg havde udstillet store planer om at se det berømte hestevæddeløb – vi havde hørt om mongolernes store stolthed over deres betroede heste, og med al den berømmelse, hæder og ære, som følger med en vindende hest, tænkte vi, at hestevæddeløbet måtte kunne sammenlignes lidt med at overvære en fodboldlandskamp.

Vi var parat – med fuldt opladte batterier til fotoapparaterne og markerne sultne efter hjemmelavet khuushuur – til at foretage den 32 kilometer lange rejse til væddeløbsbanen i dalen ved Hui Doloon Hudag. Vi var parat til for første gang at opleve det stolte Naadam-hestevæddeløb. Vi var parat til at se den traditionsrige begivenhed folde sig ud.

Med pengene til køreturen i hånden steg vi op i den første bus, som ivrigt lokkede med: »Hestevæddeløbet! Hestevæddeløbet!« Vi tog energisk plads i den store langtursbus, mens spændingen steg, efterhånden som passagererne steg om bord, klædt i deres dekorative del og viftende med deres mongolske flag.

Men efter nogle få minutters kørsel mod vest ad den stærkt trafikerede Fredsavenue standsede vores bus

pludseligt med et højt hvin. Var vi allerede nået frem til væddeløbsbanen?

Jeg kikkede ud ad vinduet, men det mine øjne så, var ikke hingste i løb, men busholdepladsen. Det kunne ikke være rigtigt!

Konfronteret med sine forvirrede passagerer bekræftede buschaufføren mine værste anelser: Af en eller anden grund var vejen til væddeløbsbanen lukket, og vi kunne ikke komme videre. En håndfuld gnavne personer forlod bussen, mens nogle få tapre passagerer blev om bord for at afvente fri bane.

På den støvede parkeringsplads kikkede jeg og mine venner os omkring, mens skuffelsen bredte sig. Med vores kiksede transportplan, hvordan skulle vi så kunne komme til at se hestevæddeløbet? Men kun nogle få frustrerende minutter se-

ner fandt vi svaret: »Hvor skal I hen?« spurgte en venlig mongolsk herre, mens han nærmede sig med udstrakte arme.

Vi forsøgte på vores ubehjælpssomme mongolsk og med diverse fagter at forklare manden, at vi gerne ville overvære hestevæddeløbet. Efter det tredje mislykkede forsøg lykkedes det faktisk at få budskabet igennem.

»Murin!« udbrød han, mens han pegede på sig selv. Skulle han selv til væddeløb? Kunne vi køre med?

Vi gestikulerede energisk, og han viste os hen til en lille, grøn minibus. Jeg skævede ind ad vinduerne og så, at der allerede var presset 20 mennesker ind i bussen. De smilede allesammen i glad forventning om den forestående tur.

Nu var det ikke tiden til at bekymre sig om pladsproblemer. Hvis vi gerne ville se Naadam-hestevæddeløbet, var det vores sidste chance. Mine venner og jeg sendte blikke til hinanden, og uden yderligere forbehold proppede vi os ind i den overfyldte minibus.

Og af sted gik det!

Fra min sammenkrøbne fosterstilling i forenden af bussen talte jeg 24 mennesker, et yndigt sovende spædbarn og en ældre kvinde, som på trods af sine ihærdige forsøg på at holde sig vågen af og til lod sit hoved hvile på min skulder. Da trafikken på vejen næsten var gået i stå, besluttede vores chauffør i stedet at køre ad en mindre befærdet vej. Slingrende af sted på den ujævne jord fortsatte vi turen i rask fart.

Vi skrumpede over vejens dybe huller, svajede over det bakkede terræn og klarede endda en meget dyb grøft, gennem to store vandpytter og under tre lave broer, alt imens min køresyge tog til.

Barnet vågnede og begyndte at hyle. Sandet føg ind gennem bussens vinduer. Begge mine ben var faldet i søvn.

Vores nye ven, manden som havde anvist os pladserne i minibussen, vendte sig om med et smil: »Musik?« spurgte han, idet han trak sine iPod-hovedtelefoner ud af ørerne og tilbød dem til mig. Jeg smilede og holdt dem op mod mine egne ører og nød den kærkomne afveksling.

Efter nogle få rockballader og megen kvalme lykkedes det mig at kikke ud og få øje på et hav af grønne telte i det fjerne, dragende som var det en slags mekka. Endelig, efter næsten halvanden times kørsel i den overfyldte minibus, var vi ankommet til væddeløbsbanen.

Bilen standsede brat, og vi væltede ud fuld af taknemmelighed over den friske luft og muligheden for at strække benene. Mine venner og jeg tog retningen mod væddeløbsbanen ivrige efter at nå frem til det, der må være en spændende konkurrence.

Men – jeg så på mit ur – 01.48. Løbet var allerede forbi.

Der stod vi – lamslåede. Efter den vilde kørsel var vi ankommet så sent, at hestene var væk. Men da vi nu var kommet herud, kunne vi lige så godt få det bedste ud af situationen.

Med solen skinnende over vores hoveder smagte vi på lækre hjemmelavede kebab og spiste nogle af

de sødeste vandmeloner, vi nogensinde havde smagt. Vi søgte hen mod den nu tomme væddeløbsbane, imponerede over de mange små jockeyer og svedige heste, som flankerede banen. Og på pladsen, hvor den anden årlige Kultur-Naadam blev afviklet, begejstredes vi over en opvisning i akrobatisk hesteridning, fascineredes af klassisk strubesang og underholdtes af vores famlende forsøg på afskyde en pil på bueskydningsbanen.

Timerne gik, mens vi nød den smukke dag. Skuffelsen over at gå glip af hestevæddeløbet afløstes hurtigt af en eftermiddag fuld af latter, morskab og klassiske Naadamoplevelser.

Det er så sandt, hvad der siges: »Du kan ikke altid få det, som du vil have det!« Men hvis du alligevel forsøger, kan du sommetider få det, som du har gavn af! ■

Julie Percha

The Mongol Messenger
29(941):7 – 15.07.09

Billederne fra Naadam 2006 er taget af Helle-Karin Helstrand.

Blind i Mongoliet

Uyanga Erdenebold fortæller i denne personlige beretning om sit studieophold på et amerikansk universitet. Her gennemgår hun en modningsproces, der giver håb for den unge kvindes realisering af sine visioner om et bedre liv for sine mongolske lidelsesfæller.

Jeg husker tilbage på dengang, jeg stod i Ulaanbaatars lufthavn en smuk augustmorgen sammen med min familie. Min mor kyssede mig farvel på min højre kind og sagde, at hun ville kysse den anden kind, når jeg kom hjem igen. Først på det tidspunkt turde jeg tro på, at jeg havde klaret det.

Denne morgen fløj jeg til USA for at indlede mit 2-årige studium i biblioteks- og informationsvidenskab ved *Louisiana State University (LSU)* i Baton Rouge.

Et år før havde jeg siddet i et kontor på den amerikanske ambassade i Ulaanbaatar overfor udvælgelseskomiteen fra *Fulbright Scholar Program*. Jeg var så nervøs, at da jeg blev bedt om at præsentere mig selv kom til at sige: »Min præsentation er Uyanga« i stedet for »mit navn er Uyanga.« Jeg havde dog ikke behøvet at være så nervøs. En uge senere fik jeg en opringning fra den amerikanske ambassade, der kunne meddele mig, at jeg var blevet udvalgt til at modtage et Fulbright-legat.

Min rejse begyndte med en lang flyvetur fra Mongoliet til Miami i Florida, hvor min første vejledning skulle finde sted sammen med mange andre Fulbright-studerende fra hele verden. Da jeg sad i flyet på vej til et sted, som ligger en halv verden væk fra mit eget land, begyndte jeg at spekulere over, hvad jeg egentlig

vidste om Amerika. Jeg havde hørt en masse om landet gennem nyhederne. Jeg havde lært om dets historie og kultur i skolen, og jeg vidste med mig selv, at jeg var ret god til at tale engelsk. Men det som gav mig mest selvtillid var mine erfaringer med amerikanske venner og lærere, jeg havde mødt derhjemme, og som jeg sammen med min familie kunne dele mine succeser og præstationer med. Der var især to venner, der kom til at betyde meget for mit liv og min fremtidige karriere.

Martha, min første engelsklærer, lærte mig ikke kun engelsk, men var også et eksempel for mig på mod og selvtillid. Da Martha kom for at lære os engelsk på skolen, spadserede hun med en hvid stok, og et af børnene fortalte mig, at hun var blind lige som os. Hun lærte os engelsk punktskrift, noget jeg stadig har stor gavn af.

Begyndende blindhed

Som 4-årig fik jeg stillet diagnosen *retinoid dispegmentosa* og begyndte at bære briller. Efterhånden mistede jeg synet i en sådan grad, at jeg ikke længere kan se mig selv i spejlet. At være blind i et udviklingsland er ikke let. Forestil dig at tage en højere uddannelse uden at have haft adgang til en eneste bog i punktskrift eller en lydbog.

Som regel måtte jeg have hjælp af andre, der kunne læse op for mig, og hvor jeg kunne oversætte indholdet til punktskrift. Jeg var altid afhængig af andre og følte mig til en vis grad umyndiggjort. Men jeg er lykkelig over at have en god familie, der altid støtter op om mine aktiviteter. Med deres hjælp fik jeg afgang med udmærkelse fra et af Mongoliets kendte universiteter. Men det er ikke alle blinde i Mongoliet, der er lige så heldige. Mange må give op, selv om de har de tilstrækkelige intellektuelle forudsætninger.

I mit tredje studieår mødte jeg Mr. Peter Marsh fra det mongolske statsuniversitet. Han introducerede mig til lydbøger og forærede mig min første talende bog. Da der ikke fandtes lydbøger i Mongoliet, var det en stor oplevelse for mig. Jeg lærte af mange af mine udenlandske venner om de muligheder og ressourcer, som biblioteker i hele verden stiller til rådighed for deres blinde eller svagtseende medborgere, herunder også lydbøger. Selv om jeg næsten ingen adgang har haft til at læse, har jeg altid været fascineret af bøger og læsning. Som en der dagligt har været konfronteret med manglen på litteratur for blinde, udviklede jeg en særlig interesse for biblioteker og deres betydning for samfundet. De fleste

problemer jeg havde på universitetet havde at gøre med læsning og at søge efter information. Igennem hele mit liv som studerende drømte jeg om en dag at kunne sidde i bibliotekets læsesal og selv finde det materiale, jeg havde brug for. Mit endelige mål er at oprette et bibliotek eller en biblioteksservice for blinde og andre mennesker med handicap i Mongoliet. Så der sad jeg, i et fly på vej til Amerika for at opfylde min drøm.

Da der ikke findes mobilitetstræning for blinde i Mongoliet, havde jeg ikke lært at bevæge mig rundt med en stok eller førerhund. Fulbright-programmet og LSU var imidlertid meget forstående over for min situation og lod mig medbringe et familiemedlem til at assistere mig med undervisningen. Det ville være en stor hjælp, hvis alle skoler eller organisationer, der modtager udenlandske udvekslingsstuderende eller legatmodtagere med alle former for handicap, undersøger, om de har særlige behov for hjælp eller blot har brug for nogen tid til at vænne sig til forholdene, inden undervisningen starter.

Varm modtagelse

Da vi omsider landede i Miami, blev jeg så overvældet, at jeg næsten ikke kunne trække vejret! Luften var så tung og fugtig, at jeg havde svært ved at tro på, at jeg faktisk befandt mig udendørs på gaden. I Baton Rouge var alt så nyt og anderledes, at jeg ikke kunne finde ud af, hvad jeg skulle stille op med mig selv, og hvad jeg først skulle kaste mig over. Men fakultetet og de studerende på biblioteksskolen tog godt imod mig og hjalp mig med alt muligt. Med professorernes og især mine medstuderende venners hjælp fuldførte jeg mit første semester med godt resultat.

Efter ankomsten til Louisiana blev jeg registreret i *Louisiana State*

Library. Jeg modtog lydbøger fra *National Library Service for the Blind and Physically Handicapped* (NLS). Denne tjeneste er min leverandør af verdenslitteraturen. Jeg nyder det så meget, at jeg nogle gange må blive oppe til sent om aftenen for at lave mit skolearbejde.

Jeg havde aldrig troet, at jeg ville komme til at møde de mennesker, hvis stemmer jeg var blevet så fortrolig med gennem lydbøgerne. Jeg fik lejlighed til at tale med dem og høre dem under optagelserne. I maj 2008 arrangerede dr. Beth Paskoff, min akademiske vejleder og dekan for *School of Library & Information Science* ved LSU, i samarbejde med NLS, at jeg fik mulighed for at udføre et feltstudie ved deres hovedkvarter i Washington D.C. I de 3 uger, studiet varede, fik jeg adgang til at tale med repræsentanter og ledere af samtlige afdelinger og grupper ved NLS-netværket, se deres udstyr og faciliteter samt at besøge medlemsbibliotekerne i NLS-netværket i Washington-området og i Maryland.

NLS-personalet gav sig god tid til at tale med mig og besvare mine spørgsmål, selv om jeg kun var en nysgerrig studerende fuld af store ideer og drømme, men ingen professionel erfaring eller støtte fra nogen organisation. Det var en stor og værdifuld oplevelse for mig.

Der er endnu en erfaring – et helt nyt aspekt af livet – jeg blev opmærksom på i USA. Som enkeltindivid og ungt menneske ønsker jeg den samme uafhængighed og privatliv som andre mennesker, noget der ikke altid var muligt i Mongoliet. Ved min ankomst til LSU satte skolens kontor for hjælpemidler mig i forbindelse med *Louisiana State Rehabilitation Services*, som sørgede for undervisning i brugen af en computer og træning i at gå med blindestok.

Første gang jeg rørte en stok, følte jeg mig så usikker. Jeg kunne ikke

lade være med at tænke: »Det er kun en pind, hvordan kan jeg betro mit liv til den?« Som ungt menneske var tanken om at gå rundt med en stok ikke særlig tiltrækkende eller behagelig i første omgang. Men efterhånden som jeg øvede mig sammen med min vejleder, fik jeg forståelsen for, hvor megen frihed og selvtilid og hvor mange muligheder, en stok kan give én. Efter hele mit liv at have været ledsaget overalt hvor jeg skulle hen, giver stokken mig en fornemmelse af, hvad det vil sige at gå alene, at bruge al den tid, det tager at komme til et bestemt sted, at standse op når man har lyst til det og at nyde at kunne komme rundt på egen hånd.

Jeg blev imidlertid hurtigt klar over, at det at lære at gå med stok kun var en begyndelse, og at der var endnu mere, jeg skulle opdage: den relation der kun kan eksistere mellem et blindt menneske og en førerhund, en relation fuld af ærlighed, kærlighed og tillid.

Førerhunden Gladys

Jeg fik min førerhund Gladys, en dejlig lille labrador, i august 2008. Det blev muligt med hjælp fra Mr. George Pugh, en pensioneret professor i blindelovgivning fra LSU, og *Guide Dogs for the Blind*, en træningsskole for førerhunde i San Rafael, Californien. Jeg har ikke ord til at forklare de positive forandringer, der skete i mit liv, da Gladys kom til, forandringer jeg aldrig havde drømt om. Mange mennesker spørger, hvad forskellen er mellem at have en førerhund og en stok. Nogle blinde kan finde på at svare med et smil: »Tja, du hører aldrig folk sige om din stok: Nej hvor er den dejlig«, eller »Lad os flytte dig til et sæde på 1. klasse, så din stok bedre kan hvile sig.«

Med en førerhund er du ikke bare blind – du er noget særligt. Når jeg spadserer gennem campussen på

Mongolske blinde fremstiller børster af dyrehår. Foto: MNFB/Dansk Blindesamfund

LSU i selskab med Gladys, kan jeg mærke kærligheden og smilene, hun fremkalder på folks ansigter og bringer ind i mit liv. Nu er Gladys et officielt medlem af familien på biblioteks- og informationsskolen på LSU. Hun er med til alle timerne og festerne. Hun er meget vellidt af instituttet og personalet. Faktisk er hun den eneste studerende, som får rektors sekretær til at give hende noget at drikke, og hun er den eneste, der falder i søvn – og indimellem snorker – i timerne og alligevel er professorernes yndling.

Gladys hjælper mig ikke kun gennem de fysiske forhindringer, hun hjælper mig også gennem de følelsesmæssige barrierer og vanskeligheder i livet, noget en stok aldrig ville kunne gøre. Hun tilførte mit liv et indhold af ægte trofasthed og tillid, som hun giver mig betingelsesløst, og jeg har en følelse af større selvtillid og styrke dag for dag, fordi jeg ved, at jeg ikke er alene, hvad der så end sker.

Når jeg tager hjem til maj, vil Gladys være den første førerhund i hele Mongoliet, og vi vil møde mange udfordringer. Da der ikke findes nogen førerhunde eller skoler

for førerhunde i Mongoliet, findes der heller ingen love eller bestemmelser, der beskytter førerhundes og deres ejeres ret til adgang til offentlige steder som fx skoler, forretninger, hospitaler, restauranter eller offentlig transport. Men mongoler er flinke, høflige, generøse og fordomsfri mennesker, og jeg er sikker på, at så snart de er blevet fortrolig med ideen om førerhunde, og hvor vigtige de er for folk som mig, vil mine medborgere komme til at elske dem. Jeg håber på, at vores regering vil være parat til at samarbejde om at tilvejebringe det nødvendige lovgrundlag til beskyttelse af den første førerhund og dermed bane vejen for flere førerhunde i Mongoliet. Gladys og jeg har en lang vej foran os og meget, vi skal opnå. Men jo længere vej og sværere opgave – jo mere er indsatsen værd.

Mine oplevelser i USA som Fulbright-student har været interessante, dynamiske, opmuntrende og rige. Jeg vil gerne udtrykke min dybeste taknemmelighed til *The Fulbright Program*, *The Delta Kappa Gamma World Society* og LSU for at have givet mig denne fantastiske mulighed for at øge min viden, ud-

Dansk Blindesamfund i Mongoliet

I 2005 blev *Mongolian National Federation of the Blind (MNFB)* etableret som en ngo, som en organisation for synshandicappede ledet af synshandicappede.

Som led i samarbejdet med Dansk Blindesamfund har MNFB afholdt nationalt ledertræningsseminar, hvor lokale ledere fra hele landet er blevet trænet i organisation, fortalervirksomhed, fundraising og medlemspleje.

Et forskerhold har besøgt alle distrikterne i landet for at få et indblik i de synshandicappede kvinders vilkår. På denne baggrund har de konkluderet, at der er behov for at danne kvindegrupper i alle distrikter for at hive kvinderne ud af isolationen og ind i samfundet.

I marts 2008 blev der afholdt et kvindeseminar, hvor Verdens Blindeunions kvindelige vicepræsident deltog sammen med kvindelige repræsentanter fra 14 af de 21 distrikter.

Der er i 2008 ca. 83.000 synshandicappede personer i Mongoliet.

vide min erfaring og opnå mine mål. Jeg er lykkelig over at vide, at min mor vil komme til at kysse min venstre kind – ikke når jeg kommer hjem – men når hun vil være til stede i Baton Rouge for personligt at ønske mig tillykke den dag, jeg får overrakt mit eksamensbevis.

Jeg ved, at mine oplevelser i USA har forandret mig for altid, og at jeg vil dele de færdigheder, jeg har opnået, med andre i Mongoliet. ■

Uyanga Erdenebold

Uyangas beretning blev i en lidt anden version lagt ud på en blog for ejere af førerhunde 22. juli 2009, <http://guidedogs.blogspot.com/2009/07/from-mongolia-to-gdb.html>. Nærværende version blev bragt i *The Mongol Messenger*, 31(943):8, 29. juli 2009.

Tro og kapitalisme

Hvordan håndterer en befolkning med rødder i årtusindgamle forestillinger om en verden besjælet af ånder mødet med kommunistisk planøkonomi og de allestedsnærværende markeds kræfter? Lektor ved Institut for Antropologi, Morten Axel Pedersen, prøver at finde svarene.

Den amerikanske antropolog Kathrine Verdery har engang sagt, at de tidligere kommunistiske lande udgør ét stort samfundsvidenskabeligt laboratorium. Hermed menes, at man her siden 1990 har kunnet studere sociale, kulturelle, politiske og økonomiske forandringer, som så at sige har været spredt ud over flere århundreder andetsteds på kloden.

Det er i mine øjne netop dette forhold, der gør Mongoliet så interessant ud fra et antropologisk, og på mange måder også et personligt, synspunkt. Der er ikke tale om noget gængs Tredje Verdens land, der knapt kendte til industrialisering, urbanisering, religionskritik osv., før kapitalismens indtog.

Lidt provokerende kan man hævde, at Mongoliet var mere moderne (i hvert fald mere modernistisk) i 1960'erne under kommunismen, end det var tilfældet i 1990'erne med de globale markeds kræfter og FN-demokratiets indtog – og måske også mere end den dag i dag. Der hersker eksempelvis ikke nogen tvivl om, at religion, spiritualitet og troen på overnaturlige fænomener spiller en stadigt stigende rolle, både på individuelt og et kollektivt plan.

Men i sidstnævnte ligger der også et paradoks, for samtidig med denne genopblomstring af det okkulte føler mange folk sig overbeviste om, at de buddhistiske lamaer og

de shamanistiske præster ikke er lige så stærke, vise, ærlige, moralske, opofrende, og mest af alt effektive, som »i gamle dage« (som det ofte udtrykkes uden nærmere tidsangivelse). Faktisk kan man finde hele nomadesamfund i det nordlige Mongoliet, hvor der hersker enighed om, at der ikke er nogen »rigtige shamaner« – eller lamaer – tilbage, idet alle siges at være døde under kommunismen.

Dette rejser spørgsmålet, hvad vil det sige at leve i et shamanistisk samfund uden shamaner? Og kan man spørge, hvordan det kapitalistiske marked opfattes af de samme mennesker, der for de flestes vedkommende har fået den socialistiske planøkonomi ind med moder-mælken?

Endelig kan man også spørge, om der eventuelt kunne tænkes at være en forbindelse mellem de to ting – mellem den måde folk agerer overfor de omstrefjende herreløse ånder og så den måde, hvormed de forsøger at håndtere de mindst ligeså ustyrlige og allestedsnærværende markeds kræfter?

Spørgsmål som disse har optaget mig siden *Ekspedition Trans-Mongoliet 1995* – en kombineret mountainbike- og etnografisk ekspedition, som jeg gennemførte med min daværende medstuderende ved Århus Universitet og nuværende samarbejdspartner på Københavns Universitet, Lars Højer.

Siden har jeg opholdt mig yderligere 2 år i Mongoliet; først godt et år som PhD-studerende ved Cambridge universitet blandt nomader i Darhad-dalen i det nordvestlige hjørne af Khövsgöl-provinsen og dernæst knap 12 måneder blandt markeds sælgere og andre lykkejægere primært i Ulaanbaatar, men også i andre af Mongoliets større byer (Erdenet, Darhan, Choibalsan osv.) i forbindelse med et post-doc projekt ved Københavns Universitet.

Senest er jeg blevet leder af et større forskningsprojekt, der har til formål at sammenligne kinesiske infrastrukturprojekter i Afrika (Mozambique) og Asien (Mongoliet), som jeg udfører i samarbejde med to forskere fra Institut for Antropologi ved Københavns Universitet, hvor jeg har været ansat som lektor siden 2007. ■

Morten Axel Pedersen

mortenaxelpedersen@hotmail.com

Morten A. Pedersen er suppleant i bestyrelsen for Dansk Mongolsk Selskab. Artiklen er det fjerde bidrag i forskerserien. De tidligere bidrag blev bragt i Ger 65:9 (Anna Portisch), Ger 66:24-25 (Mette M. High) og Ger 68:10-11 (Lars Højer).

En sygeplejerske i Mongoliet - V

Den danske sygeplejerske Lena Tidemands oplevelser i Mongoliet 1927-28 fortalt gennem hendes dagbog, breve og manuskripter.

Lena Tidemands største fornøjelse under sit ophold i Mongoliet var at gå på jagt. Her viser hun stolt en nedlagt kongeørn frem for fotografen. Nasjonalbiblioteket, Oslo

Hjemrejsen fra Bulguntal til Hathill¹⁾

Landmanden, Isager, og jeg tog sammen derudefra den 8. juni 1928. Han skulle hjem og have sig en gård og giftes. Vi red fra Bulguntal til Hathill, 100 verst (106 km), hvor vi ankom mandag, 11. juni 1928 kl. 5½ og havde foruden os selv tre tohjulede vogne med kartofler, som vi skulle sælge. Det var den dejligste tur, lige først i juni, åh, hvilke blomster og fuglene. Jeg blev næsten tосset af glæde. Vi var 3½ døgn om turen, for vejene er jo slet ingen rigtige veje.

Aftnerne og nætterne var ganske vidunderlige til trods for det gerne blev frost. Jeg sørgede for vand og et mægtigt bål, mens Isager klarede arbejdet med de fem heste. Jeg elsker at lave bål. Jeg husker et herligt vidunderligt bål under nogle pragtfulde kæmpe lærketræer. Jeg lå og nød min »himmelseng« med de tindrende stjerner over mig og de bløde svajende lærkegrene. Jeg ved ikke, hvilken forunderlig varm grøn farve de fik fra det mægtige bål – og så høre råbukkenes brølen, snepperens træk og bekkasinerne i ekstase suse op og ned gennem luften. Du store kineser! Hvor det var dejligt. Og jeg husker, at jeg satte næsen op

efter rustandæg, for der var netop et rustandepar, der havde slået sig ned, hvor jeg hentede vandet til teen, men jeg kunne ikke finde reden. Det havde ellers gjort godt at få et æg, for vi havde kun rugbrød, lidt smør og grøn te (ingen mælk) med på turen.

Fredag, 8. juni 1928 (D)²⁾:

Lidt gråvejr og køligt. Jeg tog afsted kl. 10½. Dejligt rejsevejr. Dr. Krebs sagde bare god rejse, ikke et ord til tak³⁾. Det stødte mig meget og gjorde ondt. Tog vejen op ad Egingol, drak te hos Dangaren, hvor vi bandt hunden Hudga. Den slap løs og kom til os. Tilbage med den og bundet i kæder. Minsandten kom den igen og svømmede endda over

I Ger 64 kan man læse beretningen om Lena Tidemand fra hendes fødsel i et københavnsk middelklassehjem i 1882 og til hendes mangeårige otium i den norske bygd Sellegrod ved Farsund, hvor hun døde i en alder af 76 år. I årene 1927-28 besøgte hun lægen Carl Krebs, som på dette tidspunkt drev forsøgsgården i Bulguntal sammen med broderen Ove Krebs og landmanden Erik Isager. I fem dele fortæller Tidemand om sit ophold på gården. Samtlige billeder er taget med Lena Tidemands kameraer. Negativerne er i familiens eje.

Et sidste glimt af mongolerne i Bulguntal inden afrejsen.

Den kvindelige »lama« laver »nom« med dobbelttromme og tordenkile i højre hånd og trompet og klokke i venstre hånd. Alle disse ting bruger man ikke samtidig, så hun holder sikkert tingene op til ære for fotografen.

floden. Isager gik tilbage med den og smed den 10 gang i vandet. Han havde først slået den dygtigt, men den ville ikke gå hjem. Den og jeg var gode venner. Vi sad fast i en sump engang, men kom dog op. Overnattede ved en bæk oppe på en skrænt, hørte bekkasiner og snepper og rådyr, og to rustænder sad lige tæt ved os. Desværre var der ingen rede med æg i, ellers havde vi taget dem. Sov ikke godt.

Lørdag, 9. juni 1928 (D):

I nat havde det frosset. Gryden med teen var frosset. Det var skrækelig koldt. Vi stod op kl. 3. Hesten Jens var utålelig. Den sprængte rebet mange gange. Vognen gik flere gange i stykker. Hjulet faldt af osv. Nåede hen til det smukke sted, hvor jeg overnattede på udrejsen til Bulguntal, der hvor floden med valmuer, de gule, er. Havde et midlertidigt bål, lige under lærketræer. Stjernerne var pragtfulde. Månen kom op kl. 2. Sov næsten ikke, nød himmelsengen.

Søndag, 10. juni 1928 (D):

Natten havde ikke været kold, men morgenen var der rigeligt med isvind. Vi stod op kl. godt 3. Kom forbi et kloster, dvs. det lå af vejen. Så så smukt ud mellem lærketræerne. – Holdt middag ved Arrik. Hørte det nomme ovre på steppen, hvor et lille blåt telt var slået op. Gik derover. Der sad en kvinde med kunstigt jernhorn og sort frynsegardin foran ansigtet. Hun havde trommerangle i højre hånd sammen med oliesprøjten og en menneske-lårknogle. To huller var boret ind i den

tykke side. Det var så glat poleret og voksdug klæbet på midten. I venstre hånd havde hun klokken. Alteret var sat op med en masse olie-bægere og spisevarer. Hun mumlede og mumlede og tog ikke hensyn til os. Hun kunne lige være i teltet. Jeg rakte hende et stykke rugbrød ind. Sad og ventede i 10 minutter, så holdt hun op. Jeg spurgte hende ud om mange ting. Hun rejser rundt og nommer, er gift og har ni børn, men skal være *chezvang*. Hun bød mig mongol-

På vejen til Khatgal passerede rejseselskabet en tidlig morgen et kloster.

Den smukke udsigt over »Kossogol«-søen (Khövsgöl).

brød, som er tørret mælk i små klumper.

Senere gik jeg over til hende igen og fik at vide, at hun var 33 år, havde mand og to børn, men nu skulle hun være *chezvang*. Det vil sige, at hun i 3 år⁴⁾ skal drage rundt og nomme, hvilket dog indskrænker sig til 40 dage om året – og man vælger sommer. Telt og instrumenter får de af klosteret og skal levere det tilbage. Jeg fotograferede hende. Hun satte sig udenfor teltet i stilling, og med megen omhu valgte hun blandt sine mange tangot-bønner en ud.

Hvorfor skal hun i så tidlig en alder være *chezvang*? Måske har en lama sagt, at hun skal dø tidligt, måske er hendes mand bleven lama. Der kan også være andre grunde. Da jeg så hendes lille Buddha i en kapsel – den hang om hendes hals – sagde jeg frækt »*mana hirikté*«, og straks lukkede hun den ud af kapselen og gav mig den. Så gav jeg hende to afførende piller.

Jeg fik mig et bad i floden og vaskede min chemise og strømper. Det tørrede på 10 minutter, så kørte vi afsted. Vognene gik igen i stykker.

Det blev koldt henad aften. Jeg stod af og trak hesten og samlede brænde og lagde op på vognen. Vi skulle nemlig helt op på et nøgent bjerg, hvor træer ikke fandtes. Vi kunne se, at der var slået et telt op deroppe. Der lå en lille gletcher eller is, så bart var der. Vi fik et hurtigt bad deroppe, og der kom vist ingen nattefrost, men kartoflerne blev dækket med presenninger.

Mandag, 11. juni 1928 (D):

Op kl. 3½. Dejligt lyst og ikke så koldt. Det blev en dejlig tur ned ad passet. Vejen var storartet. Vi så kun én mongol, der kom ridende langt borte imod os. Da hans hest så vores vogne, blev den helt tosset. Den sprang og dansede og skabte sig. Det så ligefrem pragtfuldt ud. Han red i galop langt uden om os.

Vi nåede så klosteret og gik derind og traf en gammel lama og en til. En ung mongol sad på besøg. Men de kunne ikke sælge hverken Buddha, fløjte af lårben eller rangler i klosteret. Men den besøgende mongol sagde, at han havde Buddha-billeder og en rangle. Han red

hjem i jurten efter sagerne og skulle komme efter os. Isager red til kineseren og købte cigaretter.

Vi kørte nu videre og holdt hvil ved Abriffen. Mens Isager badede, og jeg lavede bål og te, kom en ung mongol Damba klædt i blå silkedamask⁵⁾ og spurgte ud om, hvem jeg var, og hvor jeg kom fra. Han red ned til Isager. På vejen så han fotografiapparatet, så jeg fik en skræk. Det er så væmmeligt med den slags besøg. Vi havde jo ingen skriftlig tilladelse fået, så vi skulle senere komme over i Jamen.

Kl. 5½ nåede vi Hathill. Jeg red til posten og fik brevene, og da passene ikke var der, telegraferede jeg straks og spurgte, hvornår de var afsendt. Så red jeg over til dyrlægen, netop som Isager nåede derhen. Hvor de er venlige og elskværdige, og hvor er det mærkeligt at komme ind i en høj stor og lys stue og se nogen renlighed. Jeg nød at kunne sidde ned og spise uden at skulle løbe frem og tilbage. Sov på gulvet.

Tirsdag, 12. juni 1928 (D):

Nyder at være her. Hathill er meget smuk. Kossogol er jo ganske vidunderlig.

Lena Tidemand blev – kan man læse i hendes dagbog – i Khatgal til torsdag den 28. juni 1928. Tiden i Khatgal brugte hun til at besøge folk, især russere, og var med på årets første sejlads med dampskib på Khövsgöl-søen (24. juni). Fra sine mange år i Rusland havde Lena Tidemand lært sig russisk, som hun talte flydende.

Torsdag, 14. juni 1928 (D):

Mongolerne er mere rolige her. Telegram kom. Visum afsendt 22. maj. Isager tog afsted over middag.

Undervejs kom de forbi et lille vejalter. Ifølge Lena står der på stenen: 'Um mane padme hum' (Hilset være ham, der er lotusblomstens juvel).

Jeg gik på besøg hos Babreschke. Hvor jeg dog holder af russere, føler mig så hjemlig og hyggelig hos dem. De bruger 1000 cigaretter om måneden. Her hos datteren er bordet altid fyldt med søde sager, fuldkommen som et eventyr, når man kommer fra Bulguntal.

Lørdag, 16. juni 1928 (D):

Jeg holder så meget af russiske huse, elsker ligefrem det store køkken med den vældige ovn, der er så ualmindeligt hyggeligt. Lørdagen med *banjaen* er også så dejlig. Russere er renligere end danskerne. Til hvert eneste hus på landet hører en *banja*. Nikolai D. fortæller, at det er sundt, at mange russere holder af at tage vældig kraftig damp og så løbe ud i sneen og rulle sig og tilbage til dampen, sådan tre gange.

Nikolai fortæller også meget om mongoler. Han har levet blandt dem længe. Han siger også, at snavs betyder rigdom hos mongolerne, og det er synd at vaske sig. Om sommeren vasker nogle mongoler ansigtet og hænder, men ikke når det er koldt. Engang, da Nikolai vaskede sine ben, sagde mongolen til ham: Nu får du det rigtigt dårligt efter den vask, du gør synd.

Nikolai fortalte også om den hellige lama Bogde-Gegen, som boede i Urga og ejede i den grad rigdomme, at det var rent ud fantastisk. Alene af guld på hans kuppeltag var der 25 pund. Når han viste sig udenfor sit hus, faldt enhver mongol ned på sit ansigt. Han var for hellig at se på. Han var gift, men havde ingen børn. Han døde 1924, men mongolerne mener, at han går igen i et ungt menneske, for han kan aldrig dø. Formuen blev delt i tre lige store dele. En del til undervisning, en del til medicinsk hjælp, og en del til lamavæsenet.

Der blev bygget en bro på 5 verst til ham, for at han ikke skulle træde på snavs, når han gik fra sit slot til Ulan Bator Hat = Urga, og ingen anden måtte gå på den. Bogda Ola ligger omkring Urga og er et meget helligt og meget smukt bjerg. Ingen må komme der uden først at indhente tilladelse, og intet må røres i naturen. Dets blomster må ikke plukkes, og ikke det mindste dyr dræbes. Forresten dræber mongoler aldrig

dyr, heller ikke deres egne. Lus, dem flytter de bare.

Søndag, 17. juni 1928 (D):

Så en mongolkvinde vaske sit barn på følgende måde. Det var en stor dreng på 3 år, der fik bryst. Hun lod ham drikke først. Så holdt hun ham op og gav sig til at sprøjte ham i øjnene og hele ansigtet med sin mælk. Hun trykkede på brystvorterne, og med sit snavsede hovedtøjklæde tørrede hun barnet af.

Onsdag, 20. juni 1928 (D):

Passene kom, og udløbsfristen er allerede passeret, den 16. juni. Latertligt. Nu må vi enten telegrafere igen eller gå til den russiske konsul i Altan Bulak. – 57 kg vejede jeg.

Søndag, 24. juni 1928 (D):

I dag skal der være prøvofart på Kossogol med dampskibet. Vi sejlede afsted kl. 11 – 58 mennesker, russere, mongoler, burjater. Skibet gik godt. Kossogol er vidunderlig. Fugleøen så man i det fjerne. På den ene side en brat klippe, komplet lodret, på den anden side lavt vand, så skibet ikke kan komme ind. Vi lagde til ved en strandbred. Skibet lå med næsen inde i stranden. Lige udenfor, 2 meter fra stranden, var flere favne vand. Kossogol er 120 verst (128 km) lang og 40 verst bred.

Der blev jo stor opdækning af den medbragte frokost. Te blev kogt i en spand. Vodka blev der også drukket en masse af, desværre. To kvinder, endda mødre med små diebørn, fik for meget. Der blev danset og sunget uafbrudt. – På hjemturen blev der sunget meget smukt. Vi gjorde et par korte ophold undervejs og var hjemme kl. 9.

Torsdag, 28. juni 1928 (D):

Tog afsted kl. 11 og nåede til Egin-gol. ...

Hjemrejsen fra Mongoliet

Nå, på lignende måde rejste jeg endnu 16 dage eller mere, for jeg tog en vældig omvej at se mere af Mongoliet. I Hathill var der en russisk familie (mand, kone og tre børn), der skulle rejse til Altan Bulak (forhen Maimatschin), og så slog jeg følge med dem og vor kusk, Konstantin. Jeg kørte selv min lille tohjulede vogn de 800 verst (850 km). Jeg skal love for, at det var en uhyre interessant tur, jeg kunne skrive en hel bog derom; men drøj og anstrengende var det, særligt begyndelsen. Det var trættende, der var jo ingen fjedre på vognen. Til sidst var jeg hårdet og mager som en kamel. Det var dejligt, at man kan lægge sig ned og sove på den bare jord og nøjes med at spise uhyre lidt.

En god dags rejse fra Hathill boede der nogle russere, som hele kortegen blev fotograferet sammen med. Det var de sidste fornuftige mennesker, vi så, inden vi gav os ud på den lange rejse øst på i Mongoliet

et til grænsestedet Maimatschin ved floden Selenga. Vi krydsede floden med en færge. Det var både farligt og besværligt at komme over. Færgen er nogle udhulede træstammer, som bliver sat sammen, og vognen bæres op på den. Der roes over med nogle mægtige årer. Strømmen er rasende. Man lander et stort stykke nede ad floden. Fra den russiske grænse og til den sibiriske bane levede jeg komplet som en zigøjner.

Torsdag, 12. juli 1928 (D):

Stod op kl. 4½. Det var en slem nat. Kl. 6½ kørte vi afsted ad en forfærdelig vej. Kl. 10 nåede vi Altan Bulak, der ligger i en dal. Stor russisk kirke, en vældig hvid bygning omgivet af mange træhuse. Vi blev vist tilbage til et lille hus, 2 verst fra byen, fordi det store hus ikke er repareret færdigt. Her er rædselsfuldt. Masser af fluer. Fik visum af en russer, der lovede, at han ville hente mig i morgen.

Den første del af rejsen foregik på ryggen af Lenas yndlingshest Minna. Men fra Khatgal fik hun en lille tohjulet, uaffjedret vogn at køre i.

Fredag, 13. juli 1928 (D):

Kl. 8½ kom han, russeren, og vi tog hen til G.P.U. På vejen kom vi forbi en fotograf, og jeg spurgte, om han ville købe mit fotografiapparat. Han købte det for 25 tugrik, men desværre så en mand fra Jamen denne handel, og da jeg blev spurgt om skriftlig tilladelse, blev der en lang historie. Aldrig nogensinde har jeg været udsat for noget lignende. De behandlede mig, som om jeg var en forbryder – måtte ikke tale med nogen, måtte ikke spise, og de tog begge fotografiapparater og film og billeder og min kikkert fra mig. Kort sagt, de behandlede mig som en forbryder.

Undervejs passeredes den store Selenge-flod, som de vejfarende måtte færges over.

*I et brev til Nansen har Lena Tide-
mand fortalt denne oplevelse på føl-
gende måde:*

Men tænk hvad der hændte mig i Altan Bulak ved den mongolsk-russiske grænse. Der tog nogle væmmelige mongoler fra det mongolske G.P.U. mine to Kodak-fotoapparater, alle mine film og kopier og min Zeiss-kikkert fra mig⁶⁾. De spurgte, om jeg havde tilladelse til at have disse sager, og det havde jeg ikke, for det forlangtes ikke i Bulguntal. Så konfiskerede de sagerne og behandlede mig uforskammet som forbryder eller spion. Og der stod jeg ganske alene og måtte klare mig med mit mongolske; der var ikke engang nogen tolk den dag. Og så gennemsøgte de systematisk *hele* min bagage, hver eneste strømpe osv. blev set igennem. De kunne ikke begribe min store bagage og mente, at jeg var spion og sagde: »Hvad i al verden er du for et menneske? Hvad skal du med alt det, du har i dine kufferter? Du handler vist.«

Alle bøger gennembladet, og pludselig kommer Jupiter tilsyne meget betænkelig med hånd under kind (husker de billedet fra Kha-

rov?). »Hvem er det?« spurgte mongolerne, og så pegede jeg på himlen og sagde »Jupiter, han skinner deroppe«. Det forstod de såmænd godt på deres vis, for jeg kendte en mongol, som hed Otdokhn (udlagt: Stjernernes søn). Hvor var jeg glad for, at De⁷⁾ pludselig kom og lavede dette lille intermezzo midt i al min kvide.

Det var en af de værste dage i mit liv. Efter mange genvordigheder kom jeg løs og fik endda ved kvindeligt reddet ca. 60 film. Men heldigvis var jeg så flink at redde nogle ruller film. De rullede under kufferten, da mongolerne tog alle mine sager ud for at undersøge dem. Jeg fik hurtigt stukket filmene i lommen. Det er jeg glad for, ellers havde jeg slet ingen billeder med mig hjem. Jeg har beklaget mig over behandlingen, og der er foretaget skridt af vor minister i Moskva, men om der kommer noget ordentligt resultat ud deraf, ved jeg ikke.

Lørdag, 14. juli 1928 (D):

Godt vejr. Hvordan mon dagen i dag skal gå. Jeg har hovedpine og sovet slet. – Kl. 8½ kørte vi til Sait-

Jamen, men han var ikke tilstede, desværre. Så hen til tolden, der rodede alt igennem, ude i gården skete det. Alle sølv-rublerne fik de taget ud og sagde, at de måtte ikke udføres. Jeg var alt for rig og havde alt for meget bagage og penge. USA\$ måtte ikke tages ud, rubler heller ikke og tugrik heller ikke. Fuldstændig galimatias. De var ikke mennesker – mongolerne. Men så gik vi til banken, og der var de ganske ualmindelig venlige og forekommende. Byttede mine sølv-russere for tugrisk sølv og papirpenge for 200 rubler. Det var helt mærkværdigt at tale med intelligente mennesker.

Kl. 12 var alt færdigt, og jeg kørte afsted. Ja, forinden gik Nidarmo og jeg til G.P.U. og spurgte, om de ville tilbagegive mine apparater og kikkert, men det ville de ikke. Russisk told var meget elskværdig. Min silke blev taget ud og sendt som postpakke til Odessa. Nu får jeg se, hvordan det videre går. Kl. 4 var jeg i Traitskesarsk og ind til Richardts (dansk). Byen ligger så smukt. Rigtig russisk. Birketræer i gaderne, og hvor var det dejligt at høre de dybe kirkeklokketoner igen.

Mandag, 16. juli 1928 (D):

Ankom Pristan kl. 8 aften i går. Sov under nogle poppeltræer. Masser af folk, fik heldigvis billet til dæksplads. Jeg spiste igen hos kineseren: *piraq*⁸⁾ og to glas te og har frygtelig diaré, slim og blod. Bare dog skibet snart kom, så man kunne komme afsted. Hvis jeg bliver syg, er jeg heldigvis ikke skrækkeligt langt fra Irkutsk.

Kl. 7½ kom skibet, og kl. 9½ sejlede vi afsted. Den første del af turen var ikke særlig skøn. Mange sandskrænter og kun buskads. Vandet i Selenga er gult og uklart. Min følgekammerat er en kommunist. Hun er ellers temmelig sympatisk. Synger hele tiden. Jeg vil også slå følge med en mand og kvinde, der skal til Irkutsk. Kl. 10½ kom vi til Verchen Udimal, helt mørkt; det var godt, at jeg fulgtes med russerne. Jeg betalte, og vi gik til fods. Vi lægger os her uden for banegården, uha, her er ikke lækkert. Vi fik fat i en kost og fejede bunker af skidt væk.

Søndag, 5. august 1928 (D):

Kl. 10½ hjemme i København.

I dag – *brev af 14. december 1928*⁹⁾ – er det et dejligt vejr. Jeg misunder fuglene. Gid man kunne flyve. Jeg mener, at have sine egne vinger. Mon det dog ikke snart opfindes. Men jeg må nøjes med at lade tankerne flyve, og det gør de. Hver eneste dag går de ud til mine lønlige stier i skov og krat. Jo, jeg længes utroligt efter mit frie naturlige liv – men *forholdene*, de rædselsfulde grisede forhold længes jeg så sandelig ikke efter.

Nu er kun de to brødre Krebs derude. Krebs'erne var blevet fuldstændig mongolske. Det stødte mig straks, senere begreb jeg, at sådan må man hellere blive, hvis man har sat sig i hovedet at ville leve der. – Nej, erotik var der ikke tale om. –

Jeg tror ikke på det foretagende og kunne ikke tænke mig at blive mere end et år i det svineri, undskyld, men det er det rette ord.

Nu er jeg herhjemme hos min gamle far, men længes jo efter at flyve ud igen. ■

Noter

1. Skrives i dag Khatgal.
2. Isager skrev (Ger 30:10): »I 1928, den 25. juni klokken 2 om eftermiddagen forlod jeg Bulguntal efter at have været 5 år i Mongoliet. Jeg rejste hjem, købte gård, blev gift og er nu bonde i Siim ved Ry.« Der står intet om Lena Tidemand! Og datoen er vist ikke husket rigtigt.
3. Carl Krebs skriver i »En Dansker i Mongoliet« (København 1937), side 110: »Da der var gået 3 år, altså 1923-26, var vi tre tilbage, min bror ingeniøren Ove Krebs, Isager og jeg selv. Ved hårdt arbejde og sparsommelighed fik vi det til at gro, både kornet og kvæget. Vi var ganske stolte af vores små kvæg- og hesteflokke, da vi var kommet op på et hundrede stykker og så dem i ånden vokse og fylde steppen. Men så begyndte vi at mærke den tiltagende modvind fra hovedstaden. Jeg nåede netop at få lavet en kontrakt med regeringen, der sikrede os for 12 år og til gengæld forpligtede os til at lave en mønstergård – det var netop det, vi ville – men året efter forsvandt de ministre, der havde undertegnet kontrakten; det var den gang, da regeringen blev gjort yngre. Der blev derefter skrevet skatter og ekstraskatter, og vi måtte udlevere vore rifler og pistoler; og dermed var spillet på en måde ude. Isager rejste hjem med vore bedste ønsker; han skulle giftes og have en gård derhjemme. Det var mig en lettelse at vide ham velanbragt. – Vi to, min bror og jeg, blev ved endnu et par år. Om det var med et fantastisk håb om en ændring i de politiske forhold eller en fatalistisk overgivelse i skæbnens hånd, er svært at sige. Jeg ved det ikke selv.«

Det er interessant, at Krebs intet nævner om Lena Tidemand, her hvor han fortæller om Isagers afrejse, fordi Isager og Tidemand rejste sammen fra Bulguntal. Det fremgår tydeligt af Krebs bog, at han på det tidspunkt var meget optaget af »de grå-blå øjne« i Khatgal. Hun hed Ka-

tja, og de blev gift, da Ove rejste, og levede i huset på Ulan Hat, indtil 1936, hvor livet for udlændinge i Mongoliet ikke mere var besværet værd, og Krebs rejste til Danmark med sin lille familie, der bestod af far og mor, søster og bror.

4. Inden for den tibetanske buddhisme kan man gå i »retrit« for at vise sin respekt for religionen ved at isolere sig som asket i 3 år, 3 måneder, 3 uger, 3 dage og 3 timer. Man må ikke ligge ned og sove, men sidder op og spiser mindst muligt, så al fokus går til religionen.
5. Damask er et tykt vævet stof med ophøjede indvævede figurer.
6. I 1980 gjorde de mongolske grænsemyndigheder det samme mod en dansk gruppe, hvor flere fik frataget deres film, eksponeret eller ej. Især hvis de lå samlet og så ud af noget. Fidusen var at sprede sine film mest muligt i sin kuffert, så ville de ikke kunne tage alle. En turist havde både fotografiapparat og filmoptager. Hele hans beholdning af film, måske 25 ruller, blev frataget ham. Man trøstede ham med at påstå, at han ville få materialet tilbage, når man havde set på det. Han fik aldrig noget tilbage.
7. Roland Huntferd skrev i bogen »Fridtjof Nansen, Mennesket bak myten« (Aschehoug 1996) side 540: »Lederen for Nansen-hjelpens kontor i Kharkov var den danske Røde Kors sykepleieren Lena Tidemand, en pen, dygtig kvinde som ikke lot seg skremme av Ukrainas væpnede røvere. Hun skrev senere til Nansen: 'I aften gik jeg en tur og ved at se op på himlen – hvad jeg altid gør dag eller aften – mødte jeg straks den strålende stjerne Jupiter og flux sagde min tanke: Fridtjof Nansen er som Jupiter; stor, klar, rolig og høvdingeagtig stråler den over de andre. – Nu vil jeg for fremtiden altid forbinde Jupiter og Fridtjof Nansen.'«
8. Piraq er hakket kød, måske med grønsager, pakket ind i dej og kogt i olie. Den er ca. 10 cm lang. Kan spises både varm eller kold.
9. Lena Tidemand skrev 14. december 1928 i Hellerup (Sveigårdsvej 4) et brev til Jupiter. Originalbrevet findes i Nansensamlingen på Nasjonalbiblioteket i Oslo. I sin dagbog fortæller hun om turen på 21 håndskrevne sider fra 8. juni 1928 til 10. august 1928. RG

I en lille hytte ved floden

I sidste nummer af Ger, side 16, er gengivet et af Lena Tidemands fotos fra sit ophold hos Carl Krebs. Billedet viser en lille bjælkehytte, som med stor sandsynlighed tjente som bolig for LT.

Ove Krebs, som besøgte sin far i 1924-25, genkender hytten som den, han selv boede i sammen med sin mor og far. OK supplerer her den spændende historie om danskernes ophold i Mongoliet med fotos fra hyttens interiør og yderligere detaljer.

På bagsiden af fotografiet af den lille bjælkehytte har min moder skrevet: »Her bor lille Ove og jeg. Der sidder en lille fyr på hjørnet og ser efter nogle heste.« Jeg blev omtalt som lille Ove, hvorimod min onkel, Ove D. Krebs, var store Ove.

Min moder og jeg boede der i årene 1924 og 1925, min fader boede der også, men han var ofte ude på rejse.

Det største foto viser to senge, min moders og min med bamse. Ved siden af vinduet hænger der et ræveskindssjal, og på sengestolpen hænger min faders pistol. Ifølge min faders bog »En dansker i Mongoliet« blev den senere efterladt i bjergene i Nordmongoliet, da min fader og hans familie blev udvist i slutningen af 1936.

Ove Krebs

Læs mere om Ove Krebs' ophold i Mongoliet i Ger 66, side 13-15.

Den murede varmeovn.

Spisekrogen.

Viden eller uviden i Danmark om mongolerne - V

I 1920-25 udgav H. Hagerup's Forlag i København »Hagerup's Illustrerede Konversations Leksikon«, tredje gennemsete udgave i 9 bind, redigeret af E. Rørdam og P. Engelstoft. De fleste oplysninger synes at stamme fra før 1920, ofte byggende på langt ældre kilder. Dog får læseren i begyndelsen af 1920'erne et nogenlunde, dog sporadisk indtryk af mongolernes land og historie. Her er udvalgte stikord med noter af Rolf Gilberg.

Mongoliet, kinesisk¹⁾ land i indre Asien, mellem Sibirien (nord), Mansjuriet (øst), det egentlige Kina, Tibet og Øst-Turkestan (syd) og russisk Central-Asien (vest). 2.800.000-3.500.000 km² (afhænger af begrænsningen)²⁾, folketallet anslås til 1.800.000-2.600.000³⁾. Mongoliet er taget som helhed et plateau af 800-1600 meters højde. Det er omgivet af randbjerge, som danner en naturlig afgrænsning, mod nord Altai-, Sajan- og Jablonol-bjergene, mod øst Chingan, mod syd udgreninger af Kvenlun og mod sydvest Tiensjan. De politiske grænser falder ikke sammen med disse naturlige, men griber flere steder over, især mod øst og sydvest. Den sydlige del af Mongoliet er opfyldt af ørkenen Gobi eller Sjamo, den nordvestlige del er et fjeldland med dale og floder, Irtisj, Jenissej, Selenga etc. Vinteren er meget kold. Sommeren mange steder varm. Nedbøren meget ringe⁴⁾. På randbjergene er der skov, men denne mangler på højsletten, som ofte har stærk saltholdig jordbund, og hvis plantevækst består af steppegræs og lave buske⁵⁾. Dyreverden er beslægtet med Mansjuriets og Japans⁶⁾. Den er forholdsvis rig og tæller mange store pattedyr, aber⁷⁾, bjørne, katte, hjorte, vilde heste, gnavere og

insektædere; flere arter er ejendommelige for Mongoliet.

Den oprindelige befolkning består af tatarer⁸⁾, som mest bor mod nordvest, og det egentlige hovedfolk, mongolerne, som nu synes at aftage i tal⁹⁾; i grænsedistrikterne mod syd er der flyttet en mængde kinesere ind. Skønt jordbunden er frugtbar, er meget lidt af landet opdyrket. Den største del af mongolerne lever endnu som nomader; de holder kameler og heste, men først og fremmest får; de forsyner en stor del af Kina med kød. En livlig karavanehandel mellem Rusland og Kina har fra gammel tid gået gennem Mongoliet; den vigtigste vej er linien Kiachta-Urga-Kalgan; siden 1917 er der fast automobilrute fra Kalgan (nordvest for Peking) til Urga (4 dages rejse).

Mongoliet deles i det indre Mongoli mod syd langs grænsen af Kina, og det ydre Mongoli mod nord langs grænsen af Sibirien. Den vigtigste by (befolkningscentrum) i det ydre Mongoli er Urga, hvor den såkaldte Hutuktu (levende Buddha) residerer. Efter udbrudet af den kinesiske revolution erklærede det ydre Mongoli sig uafhængigt og ud-råbte Hutuktu til kejser¹⁰⁾, og i november 1912 blev landets uafhængighed erkendt af Rusland; 1913

blev der dog sluttet en overenskomst mellem Kina og Rusland, hvori Rusland formelt anerkendte det ydre Mongoli som kinesisk territorium med selvstyre. Imidlertid sluttedes der en del traktater mellem Rusland og det ydre Mongoli, hvorved det sidste i virkeligheden blev afhængigt af Rusland. Ved den russiske revolution blev alle disse traktater ganske nytteløse, og landet blev udsat for angreb af bolsjeviske hære. 1919 anrøbte derfor Urgaregeringen den kinesiske regering om, at landets selvstyre igen måtte blive ophævet¹¹⁾, og den kinesiske regering erklærede derpå alle russisk-kinesiske og russisk-mongolske overenskomster for ophævede. Men 1921¹²⁾ blev Hutuktu tvunget til igen at erklære landet for uafhængigt, denne gang af Baron Ungern von Sternberg, som førte en antibolsjevisk hær, der opererede mod bolsjevikkerne i det fjerne Østen; han gjorde Urga til sit hovedkvarter, men blev til sidst taget til fange og dræbt. Den kinesiske regering har senere optaget underhandling sigtende til at bringe Mongoliet tilbage til Kina.

Det indre Mongoli består af 3 administrative dele, der styres af generaler, udnævnt af den kinesiske regering.

Kalmyk.

Kara-Kalmyk.

Historie: Alle de skilte mongolstammer blev i begyndelsen af 13. århundrede samlet til ét folk under Djingiz-Khan¹³⁾, og under ham og hans efterkommere, deriblandt Kublai-Khan, erobrede mongolerne hele Central-Asien, Kina og den østlige del af Europa lige til Polen. I Kina styrede det mongolske herskerhus under navnet Juan¹⁴⁾ til 1368. Det vældige mongolske rige faldt dog snart fra hinanden, men under Timur (1336-1405) blev riget igen samlet, om end ikke i sin tidligere størrelse. Et andet mægtigt mongolrige blev stiftet af Baber 1526 i Indien. Men dette var den sidste opblussen af den mongolske erobringstrang, og senere har mongolerne levet som fredelige nomader. rektor E. Haffner, bind 7:115

Mongoler, betegnelse med mangesidet betydning:

(1) i videste forstand omfatter det den mongolske race. ... – [red: her mener forfatteren Den gule Race – den asiatiske race].

(2) Den ural-altaiske folkeæt kaldes også den mongolske; den omfatter 4 klasser: den tungusiske, den mongolske, den tyrkiske og den finsk-ugriske.

(3) Den mongolske folkeklasse falder i 3 afdelinger: Øst-mongoler el-

ler de egentlige mongoler, burjæterne og kalmykkerne, der kaldes vestmongoler. De egentlige mongoler bebod Mongoliet. De er nomader; der avles særlig fedthalefår, heste og kameler; året rundt bor de i det fildækkede telt (jurte), som de om vinteren deler med småkvæget. Af karakter¹⁵⁾ er de godmodige, lidt lade; kvinden indtager en ret lav stilling; ved siden af hustruen holdes medhustruer. Religionen er Lamaisme¹⁶⁾.

Museumsinspektør

Thomas Thomsen, bind 7:114-115

Burjæter (russisk Bratskijie), mongolsk folk i det sydlige Irkutsk og Transbaikalien indtil den kinesiske grænse, omkring Baikalsøens sydlige halvdel. Burjæter er fortrinsvis nomader, der flytter fra sted til sted med deres jurter, filttelte, og store hjerde af heste og hornkvæg. Under russisk påvirkning har jordbrug i nogen grad vundet indpas; jagt og fiskeri yder ligeledes, omend nu sparsommere end tidligere, bidrag til livets ophold. Deres smedearbejder i jern og sølv, deres vævede stoffer og lædervarer spredes over store dele af Sibirien. Burjæter var schmanistiske naturdyrkere som deres nordlige og vestlige naboer indtil sidst i 17. århundrede, da Bud-

dhismen i dens tibetanske form, Lamaismen, for en del også græsk Kattolicisme trængte ind; men den gamle overtro lever endnu ved siden af den nye religion.

Professor, Dr. Phil.

O. M. Solberg, bind 2:160

Kalmykker (tatarisk Khalimak), den vestlige gren af mongolerne; selv kaldte de sig Mongol Oirat. Fra deres oprindelige hjemstavn i Dsungariet udvandrede en del i begyndelsen af 17. århundrede, andre i begyndelsen af 18. århundrede til Rusland; da Kina i 1750'erne tilintetgjorde Dsungariets selvstændighed skete en ny stor tilstrømning, men en snes år efter vendte en stor del tilbage. Kalmykker lever da nu dels i det sydøstlige Rusland (ca. 160.000), dels i Kina og Sibirien; de tæller i alt mellem 600.000 og 1 million¹⁷⁾. De er nomader, driver fåre- og hesteavl; under russisk indflydelse har de til dels lagt sig efter agerbrug. Sproget er mongolsk; religionen for hovedmængdens vedkommende Lamaisme. Kalmykker i Altai kaldes specielt de sorte kalmykker, Kara-kalmykker, i modsætning til de hvide kalmykker, Teleüterne, der lever som agerdyrkere i guv. Tomsk, stærkt tyrkisk blandede og russificerede og af reli-

gion dels Shamanister, dels Muhammedanere og Kristne.
ingen forfatter angivet,
bind 5:479-480

Tatarer, oprindelig navn på en mongolsk folkestamme, men efter Djingiz-Khans erobringer overført på andre, dem nærstående og af dem undertvungne folkeslag. Nu bruges tatarer som omfattende betegnelse for en gren af den ural-altaiske folkestamme, som strækker sig i nordøstlig retning fra Middelhavet og det Sorte Hav ind over Sibirien, omfattende folk som jakuter, karakirgiser, kirgiser, uzbeker, turkmener, tarantijer, dunjaner og andre, hvoriblandt tatarer i snævrere forstand. Disse lever dels i europæisk Rusland som de stærkt blandede kasan-tatarer og de mere ublandede krim-tatarer, dels i Kaukasien og Sibirien.¹⁸⁾

Museumsinspektør
Thomas Thomsen, bind 9:80

Urga, hovedstad i Mongoliet, ved floden Tola 1150 meter over havet og ved vejen Peking-Kiachta, 270 km syd for den sidste. Består af en mongolsk og en kinesisk del nogle km fra hverandre med tilsammen 25.000 indbyggere, deraf halvdelen munke (lamaer). Urga er mongolernes hellige by og er sæde for »den levende Buddha«, den tredje højeste i rang af alle lamaer.

Rektor E. Haffner, bind 9:290-291

Djengiz-Khan, se Djingiz-Khan

Djingiz-Khan, egentlig Temudjin (1162-1227), mongolsk erobrere, søn af Jisugal Bahadur, en mægtig kriger sydøst for Bajkalsøen. 13 år gammel mistede Djingiz-Khan sin fader, måtte først undertvinge en række oprørske horder, derpå nomadefolkene i Amurlandet, og 1203

Burjæt.

stod alle mongolstammerne under ham. Djingiz-Khan gik nu mod de tyrkiske stammer, som besejredes, og 1206 antog han på en stor forsamling af de mægtigste mongolhøvdinge navnet Djingiz-Khan, dvs. mongolsk Tsjingis-Khan, den mægtige fyrste. I nord Kina overvandt Djingiz-Khan tatarer og erobrede Peking 1215; drog derpå mod Turkestan 1219, gjorde Khovaresmien til en ørken, plyndrede Bukhara, Khiva og Samarkand, hærgede Persien og provinserne Lahore og Pechawar i Indien. 1222 trængte mongolerne over Kaukasus frem til Krim, og Djingiz-Khan's søn Tsjutadin slog de russiske fyrster ved Kalkafloden 1223, men Djingiz-Khan selv drog 1225 mod øst mod riget Tangut vest for Peking og døde der. Djingiz-Khan nærrede en fatalistisk tro på sin egen mission, men var i øvrigt en rå kriger, hensynsløs og beregnende, ganske blottet for følelser¹⁹⁾ [Erdmann: »Temudschin der Unerschütterliche«, 1862].

Arkivar Fn. Le Sage
de Fontenay, bind 3:108

Djaghatai-Khan (død 1241), mongolsk fyrste, yndlingssøn af Djingiz-Khan, efter hvis død 1227 han fik Turkestan med Samarkand som hovedstad. Djaghatai-Khans slægt herskede her til 1347. Hans rige kaldtes efter ham Khanatet Djaghatai-Khan, og hans navn blev betegnelsen for den i disse egne talte østtyrkiske dialekt. Djaghatai-tyrkisk regnes for det reneste, mest uforfalskede tyrkisk.

Arkivar Fn. Le Sage
de Fontenay, bind 3:107

Kublai-Khan (1213-1294), mongolsk fyrste, sønnesøn af Djingiz-Khan; ledede mongolernes foretagender i Kina, efterfulgte 1259 sin broder

Mangu som Stor-Khan over det største rige, historien kender: Kina med Korea og alle mellemliggende lande indtil Polens grænse, dertil Nord-Indien, Tibet, Turkestan, Persien og Armenien. Kublai-Khan erobrede dog først 1279 hele Kina, hvor han derefter havde sin residens i Tajdo, fra nu af kaldet Peking. Opdraget i den kinesiske kultur søgte Kublai-Khan på en hver måde at fremme civilisationen i sit mægtige rige, hvis kerne efterhånden Kina blev. Med stor dygtighed organiserede Kublai-Khan post- og pengevæsen, ophjalp agerdyrkning og handel ved kanalanlæg, fremmede videnskab og lovgivning. Kublai-Khan hyldede nærmest Buddhismen, men var yderst tolerant i velgørende modsætning til datidens Europa. Italieneren Marco Polo opholdt sig hos ham i mange år som en velyndet rådgiver.

Arkivar Fn. Le Sage
de Fontenay, bind 6:193

Baber, Zahir-ed-din Muhammed (1483-1530), grundlægger af Stormongulriget i Indien, efterkommer

af Timur og Djingiskan. Arvede 1494 sin faders rige Ferghana (i Turkestan), erobrede 1497 og atter 1500 Samarkand, men fordreves af de tyrkiske uzbeger. Baber erobrede derpå et rige om Kabul (1505), men kunne ikke genvinde Ferghana og Samarkand. Han fattede da planen at erobre Nordindien, hvor de muhammedanske riger var i opløsning. Han slog Sultan Ibrahim Lodi af Delhi 1526 ved Panipat, erobrede Delhi og Agra og besejrede 1527 Rajputfyrsterne ved Fatehpur Sikri. Han kuede al modstand fra de indfødtes og sine egne mongol-troppers side og lagde grunden til det mægtigste rige, Indien har rummet. Hans hovedstad Agra fyldtes af ham og efterfølgerne med pragtfulde bygninger. Baber var en hensynløs, dristig kriger, men en dygtig organisator. Som andre Timurider var han litterært interesseret, skrev selv digte og en selvbiografi (Babername), et stilistisk mesterværk, værdifuld som historisk kilde, skrevet i Djagatai-tyrkisk dialekt, udgivet (Kazan 1857) og efter en persisk oversættelse oversat til engelsk (1826) og fransk (1871). Babar's sønnesøn var Akbar (1542-1605). [Litt.: Lane-Poole: »Babar«, 1899].

Arkivar Fn. Le Sage
de Fontenay, bind 1:283

Noter

- 1) Kinesisk land: Ved det sidste kejserdynastis fald i 1911 sagde mongolerne i ydre Mongoli fra. Så der er ikke længere tale om kinesisk land, selv om kineserne ville påstå det.
- 2) Leksikonforfatteren har taget hele det mongolske område under et, derfor svinger tallet. Ydre Mongoli er i dag på 1.565.000 km² og Indre Mongoli på 1.180.000 km², i alt 2.745.000 km².
- 3) Der er ikke angivet, om befolkningstallet kun tæller mongoler eller alle i området, i så fald vil mange være kinesere.
- 4) Klimaet er koldt, varmt og ringe. Det må man sige er en noget vættet oplysning. Men det hænger nok sammen med, at hele det mongolske område er taget under et. I Ydre Mongoli er temperaturen gennemsnitlig -34° C vinter og +25° C sommer, i Indre Mongoli er tallene -15° C og +24° C. Nedbøren i Ydre Mongoli er årligt ca. 5 cm, mens den i Indre Mongoli er ca. 10 cm.
- 5) De steder jeg har rejst i både Indre og Ydre Mongoli har der ikke været buske at se.
- 6) Her får man en ukendt oplysning forklaret med en anden ukendt oplysning.
- 7) Aber er nu ikke lige det, man forbindes med Mongoliet, men de lever i Japan!
- 8) Tatarer står forklaret i leksikonet. Det er en betegnelse for alle ikke hvide mennesker på tværs af Euroasien. Det er en rigtig dårlig betegnelse at bruge, fordi den dækker over alt muligt.
- 9) Det er rigtigt, at i begyndelsen af 1900-tallet var den mongolske befolkningsvækst negativ. Det har senere ændret sig, men det vidste man ikke, da man skrev til leksikonet. I øvrigt må mange oplysninger være af ældre dato, fordi det var svært at skaffe gode oplysninger om Mongoliet før 1920.
- 10) Man taler om konge.
- 11) Mongolerne har hele tiden ville være selvstændige, så det lyder underligt, at de skulle ønske at ophæve selvstændigheden. Man tog imod Baron Ungern, fordi man gerne ville af med den kinesiske hær, som styrede Urga med hård hånd. Det skete i 1920. Det har Albertsen fortalt om i Ger, fra Ger 31 og frem. Baron drev kineserne bort, mange døde i processen. Han overtog magten i Urga og ville være ny Chinggis Khan. Det ønskede mongolerne ikke, og de bad Den Røde Hær om at fjerne Baron, hvilket skete. Derfor blev der et særligt nært forhold mellem Mongoliet og Sovjet-Unionen.
- 12) I 1921 blev det mongolske kommunistparti grundlagt, og i 1924 blev Den mongolske Folkerepublik udråbt. Det har leksikonet ikke haft mulighed for at få med på grund af tidsnød. Bindet var udkommet, da republikken blev til.
- 13) Chinggis Khan fik først sin titel i 1206, så hvad der skete tidligere, skete under Temudjin.
- 14) Ofte kendt som Yuan-dynastiet (1280-1368).
- 15) Thomas Thomsen var leder af Etnografisk Samling på Nationalmuseet. Jeg har stor respekt for hans arbejde. Dog synes det, i det mindste set med nutidens øjne, lidt underligt at skulle give et helt folk karakter med ord som godmodig og lad. De fleste, der har mødt mongoler, finder dem venlige, glade og med humoristisk sans på samme bølgelængde som den danske. Det med »lad« kan man få indtrykket af, fordi nomaderne tager sig tid til at gøre, hvad der skal gøres. Der er ingen grund til at stresse sig. Det har nutidens europæere en trang til, for ellers ser det ikke ud, som om de laver noget. - At mongolkvinden skulle have en lav stilling, er jeg helt uenig i. Få steder har jeg oplevet kvinder og mænd på lige fod som i Mongoliet. Det kan da godt være, at kvinderne holder lidt lav profil, så manden kan vise sig, men det vil altid være på hendes betingelser. - Det er rigtigt, at få meget rige og indflydelsesrige mænd havde flere koner, men de var kun få. Ved at bringe en sådan oplysning i så kort en tekst giver forfatteren et forkert billede af virkeligheden.
- 16) Lamaisme er ikke den bedste betegnelse. Man taler hellere om Tibetansk Buddhisme.
- 17) En million kalmykker er nok et for højt tal. Efter Anden Verdenskrig flyttede mange kalmykker til Tyskland og USA. Der bor stadig kalmykker på sletterne mellem floderne Volga og Don i Rusland og i »De himmelske Bjerge« i Xinjiang i Kina.
- 18) Thomas Thomsen får her givet et godt indtryk af ordet tatar, som kan bruges på alle ukendte folk med asiatisk udseende. At få at vide at et menneske eller folk er tatarer, giver således ingen hjælp til forståelse af deres ophav, da de kan være hvad som helst.
- 19) Igen og i den tids ånd bringes et meget negativt billede af Chinggis Khan. Mange europæiske statsmænd har erobret andre lande og ladet deres soldater røve og plyndre. Det er, som om Chinggis Khan - i det mindste i europæiske øjne - skal være det værste af alt for at understrege »faren fra øst«, som har fået europæiske nakkehår til at stritte, lige siden mongolerne nåede frem til Polen i 1241. Det er interessant, at Fontenay roser Kublai Khan (han blev jo også kejsere af Kina) og endda kan se en god organisator i Baber. De fleste af de kvaliteter, Fontenay ser hos Kublai Khan og Baber havde Chinggis Khan også, men det passer ikke ind i Europas syn på Chinggis Khan. Han skal åbenbart være en grim fyr, for at man kan opretholde sit fjendebillede. RG

De tidligere dele af denne serie blev bragt i Ger 61:16-17, Ger 62:18-19, Ger 63:9 og Ger 64:10-12.

Djengis Khan

En episk og storslået film, der tegner et mere nuanceret portræt af den karismatiske og barbariske hersker af Mongoliet.

Filmen *Mongol*, eller *Djengis Khan* på dansk, var Kazakhstans bidrag som bedste udenlandske film ved Oscar-nomineringerne i 2008. Og det er i sandhed en storfilm, som den russiske instruktør Sergei Bodrov har lavet.

Ifølge omtalen af filmen skulle instruktøren have foretaget en meget grundig research og taget udgangspunkt i nogle gamle skrifter fra Mongoliet, der giver et mere nuanceret billede af Djengis Khans liv, som det udspandt sig fra hans fødsel i 1162 til hans død i 1227.

Filmen er påtænkt som den første af en trilogi om Djengis Khan og skildrer hans liv fra han var 9 år, og frem til det lykkes ham at forene de mange stammer i Mongoliet til en fælles hær og for alvor påbegynde erobringen af landene omkring Mongoliet og videre ud i verden.

Alle filmoptagelser er lavet i Mongoliet, og bortset fra den japanske skuespiller Tadanobu Asano, der spiller Djengis Khan som voksen, og den kinesiske skuespiller Honglei Sun, der spiller Djengis Khans blodsbroder, så har alle skuespillere i filmen mongolsk baggrund. De taler også mongolsk, så gudskelov er filmen teksten på dansk!

Jeg læste lidt nærmere om filmen på IMDb.com, og her står bl.a., at de filmede på lokationer, der var så langt ude i ødemarken, at det var nødvendigt at bygge veje for at komme derud og filme, ligesom en

bestemt slagscene krævede 1.500 heste og ryttere, hvor rytterne forinden havde gennemgået 2 måneders træning, da ingen af dem var skuespillere. Det fortæller lidt om det kæmpe arbejde, der har været på filmen med scenografi, kostumer, skuespillere og statister – og sidst, men ikke mindst, fotograferingen.

Billedsiden af denne film er noget helt unikt. Her er øde langstrakte mongolske stepper, så langt øjet rækker, høje ufremkommelige bjerge, bidende kulde i sneklædte landskaber, sand, tørke og ørken, så man bliver helt tør i munden og nærbilleder af vejrbidte mongolske ansigter.

Og så har filmen nogle fantastiske, imponerende, men også voldsomme kampscener, der får *Braveheart* til at ligne en slåskamp i en børnehave. Filmens to fotografer, Rogier Stoffers og Sergey Trofimov, er de helt store stjerner med en fænomenal, nærmest æggende fotografering, der gør filmoplevelsen bjergtagende.

Hvordan det hele ender, kan vi jo læse i historiebøgerne. Det lykkes for Temudjin at få samlet alle stammerne i Mongoliet, og i en alder af ca. 30 år bliver han til Djengis Khan, den karismatiske og barbariske hersker af hele Mongoliet og kan derefter begynde sin erobring af landene omkring Mongoliet.

Denne anmelder skal være blandt de første, der håber på, at fortsættelserne i trilogien om Djengis Khan også når Danmark på

DVD. Det virker meget uforløst i denne første film, da den slutter netop der, hvor Djengis Khan for alvor træder i karakter som den store, karismatiske og barbariske erobrere.

Filmen her tegner et noget mere nuanceret billede af mennesket bag, og netop det gør, at hans historie bliver meget mere spændende at følge. Fordi der bag det barbariske ydre gemmer sig et sårbart, blidt og følsomt menneske, en god far og en god mand, men samtidig en visionær og stærk leder med en fascinerende tiltrækningskraft.

Filmen rummer også en meget smuk og helt særlig kærlighedshistorie. Den underskønne Khulan Chuluun spiller Borte, som ikke bare er Djengis Khans hustru, men som også er hans rådgiver og vejleder i flere afgørende situationer. Deres forhold er helt specielt og meget smukt at følge i filmen.

Der er ikke så meget at sige omkring bedømmelsen af filmen. Fuldt hus herfra. Skuespillet, billederne, historien – alt er i top, og jeg kan kun komme med de bedste anbefalinger, specielt hvis du er bare lidt historisk interesseret. ■

Bent Sten Jakobsen
onfilm.dk 08.04.09

Sergei Bodrov: *Djengis Khan (Mongol)*. Rusland mfl. 2007, DVD 2009. Mongolsk tale, dansk tekst. 126 min. www.mongolmovie.com

Aktuelt

The Mongol Messenger
rapporterer:

Bolig til eks-præsident 08.07.09
Ved afslutningen af den tidligere præsident, N. Enkhbayars embedsperiode har lederen af regeringens kabinetssekretariat, B. Dolgor, den 3. juli præsenteret et udkast til en parlamentsbeslutning for formanden for parlamentet, D. Demberel, med henblik på at skabe lovhjemmel til at opføre et hus til den afdgående præsident og derefter overdrage ejerskabet til ham.

Ifølge udkastet skal der opføres et hus på 100 m² for statens regning. Der skal ansættes en assistent, en tjener, en kok og en chauffør, som skal stå til rådighed for ex-præsidenten i 4 år. Lønningerne vil blive dækket af staten.

Overvægtige mongoler 05.08.09
Regeringen agter at iværksætte et nationalt handlingsprogram for sunde spisevaner og forebyggelse af nedsat førlighed. Ifølge en undersøgelse er 31,6% af Mongoliets befolkning i alderen 15-64 overvægtige og 23,1% har nedsat førlighed.

Arkivalier frigives 02.09.09
Den fælles mongolsk-russiske Kommissions 17. ordinære konference afholdtes i dagene 24.-28. august. Man diskuterede følgende emner: Frigivelse af fortrolige dokumenter vedr. parti- og statsrelationer mellem Mongoliet og Rusland efter 1953, udveksling af materiale og forberedelse af en bogserie med bl.a. følgende overskrifter: »Sovjetunionens og det regerende sovjetiske kommunistpartis dokumenter vedr. Mongoliet 1953-84«, »Mongolske og russiske diplomatiske organisationers rolle 1911-61 for verdenslandenes anerkendelse af mongolsk uafhængighed«.

Hovedkvarter nedrives

Foto: Renate Bormann, DMA

Det udbrændte hovedkvarter for Mongoliets reformerede kommunistparti er nu under nedrivning. Mere end syv entreprenørmaskiner bemandet med 30 nedrivningsarbejdere arbejder døgnet rundt med at fjerne bygningen inden 20. august.

Det nye hovedkvarter for partiet skal opføres samme sted, hvor den nuværende bygning blev sat i brand under urolighederne den 1. juli 2008. Partiet har travlt med at få opført den nye bygning inden dets 90-års jubilæum den 1. marts 2011.

Det er første gang, man nedriver så stor en bygning i Mongoliet. Selv om det ved sprængning ville have været muligt at fjerne den solidt opførte jernbetonbygning i en fart, blev det i stedet besluttet at anvende svært entreprenørmateriel af hensyn til omgivelsernes sikkerhed.

Hovedkvarteret vil få ni etager, fordi mongolerne mener det er et lykketal. Dertil kommer to kælderetager. Bygningen skal også rumme en sportshal, store og små mødelokaler og et museum, der skal fortælle om partiets

ets historie og begivenhederne den 1. juli.

U. Khurelsukh, partiets generalsekretær, udtalte ved starten af nedrivningen den 31. juli: »Når jeg ser nedrivningen af denne bygning, kan jeg ikke lade være at tænke på, at der befandt sig mere end 300 mennesker inde i partikontorerne under urolighederne den 1. juli sidste år. Hvis ordensmagten ikke havde handlet beslutsomt, kan man kun gisne om, hvad der kunne være sket. Vi må aldrig glemme denne begivenhed.

I alt vil det nye hovedkvarter komme til at koste 14 mia. tugrik [50 mio. kr.], og ifølge erstatningsloven er partiet berettiget til en godtgørelse på halvdelen af beløbet. Det er op til retten at fastsætte det nøjagtige beløb, men vi håber, at medlemmerne af partiet, dets støtter og Socialistisk Internationale vil bidrage«, sluttede han.

B. Ooluun

The Mongol Messenger
32(944):1 – 05.08.09

Mongolsk-russiske relationer

Mongoliet og Rusland underskrev adskillige aftaler under det højprofilerede besøg af den russiske præsident Dmitrij Medvedev i Ulaanbaatar 25.-26. august. Men mængden af underskrifter betyder ikke, ifølge mongolske eksperter, at Mongoliet er på vej tilbage til den russiske indflydelsessfære.

Under Medvedevs besøg enedes landene om at etablere et *joint venture* til at udnytte de rige uranforekomster i Dornod i den nordøstlige del af Mongoliet nær den russiske grænse. De to lande diskuterede også muligheden af en naturgasrørledning fra Rusland til Mongoliet. Desuden holdt de en militærøvelse.

Medvedevs besøg havde også stor symbolsk betydning, idet slaget ved Khalkhin Gol i 1939 blev markeret ved en mindehøjtidelighed. Ved det berømte slag nedkæmpede en fælles sovjetisk-mongolsk styrke de japanske tropper, hvilket førte til en definitiv afslutning af Japans ambitioner mod Sovjetunionen i anden verdenskrig. Besøget afsluttedes med, at Medvedev og den mongolske præsident Tsakhiagiin Elbegdorj nedlagde kransen på monumentet for anden verdenskrig i Ulaanbaatar. Medvedev og Elbegdorj påkaldte begge historien i deres beskrivelse af landenes nuværende relationer: »Historien er sådan en genstridig størrelse, der hverken kan glemmes eller forandres«, sagde Medvedev, mens Elbegdorj tilføjede, at de russisk-mongolske bånd var »forsegledede af vore befolkningers blod, sved og tårer.«

Men styrken af de russisk-mongolske bånd bør ikke overdrives, kommenterede oberst Galsanjamts, udenrigspolitisk ekspert ved Ulaanbaatars Institut for Strategiske Studier. Han påpegede, at Mongoliet

og Japan underskrev en aftale om atomenergi i maj, og at Ulaanbaatar også samarbejder med Frankrig, Canada og Kina om atomenergi. »Vi vil ikke sælge al vores uran til Rusland«, sagde Galsanjamts.

Militærøvelsen *Darkhan-2* er også af mindre betydning, end det i første omgang kunne se ud. Den handler mest om at reparere mongolsk udstyr. Selv om begge lande annoncerede det som en »fredsbevarende øvelse« – i lighed med en anden, netop afsluttet en af slagsen mellem U.S. Marines og Mongoliet – betyder det kun, at de enheder, hvis udstyr repareres, er fredsbevarende enheder, udtalte Jargalsaihan Mendee, en anden analytiker og tidligere mongolsk militærattaché i Washington. Ca. 90% af det mongolske militærudstyr er af sovjetisk oprindelse, og reservedelene fås kun i Rusland, sagde Mendee.

Ikke desto mindre spiller Rusland en vigtig rolle for Mongoliets udenrigspolitik, hovedsageligt som modvægt mod Kina. »Kinesiske ledere mener, at det mongolske territorium er en del af Kina, og at mongolerne er et nationalt mindretal i Kina, og at kineserne mistede det mongolske territorium på grund af Rusland. De har stadig disse forestillinger, og det er, hvad de fører videre til deres børn. De siger det ikke officielt, men tænker det, sandsynligvis for altid«, sagde Galsanjamts.

»Sådan tænker russerne ikke«, fortsatte Galsanjamts. »Det vil altid være et spørgsmål, hvordan Mongoliet kan bevare sin uafhængighed mellem de to giganter, og løsningen vil være at opretholde balancen mellem Rusland og Kina.«

Galsanjamts bemærkede, at da Rusland var i kaos i 1919, benyttede Kina sig af lejligheden til at okku-

pere Mongoliet. Senere genoprettede et Stalin-ledet Sovjetunionen sin indflydelse i Mongoliet og skubbede kineserne ud. »Vi var af interesse for Rusland og blev derfor ikke besat af Kina. Og på grund af de kinesiske interesser undgik vi at blive Den mongolske socialistiske Sovjetrepublik.«

Derfor hilser mongolerne Ruslands forøgede interesse for Mongoliet velkommen, sagde han. Rusland har øget antallet af mongolske officerer, der studerer på russiske militærakademier og har forøget sin militære bistand til Ulaanbaatar; i de to seneste år \$60 mio. til udstyr, herunder pansrede mandskabsvogne, tanks og helikoptere.

Og på grund af betydningen af at opretholde de gode forbindelser til Rusland vil båndene til USA – især de militære bånd – uundgåeligt blive svækket, sagde Galsanjamts. Således vil de fælles militærøvelser mellem USA og Mongoliet kun blive af fredsbevarende karakter, ikke kampøvelser, for ikke at fornærme Rusland. Russiske embedsmænd har fortalt de mongolske ledere, at de bør »genoverveje« udviklingen af det militære samarbejde med Washington, tilføjede han.

Joshua Kucera

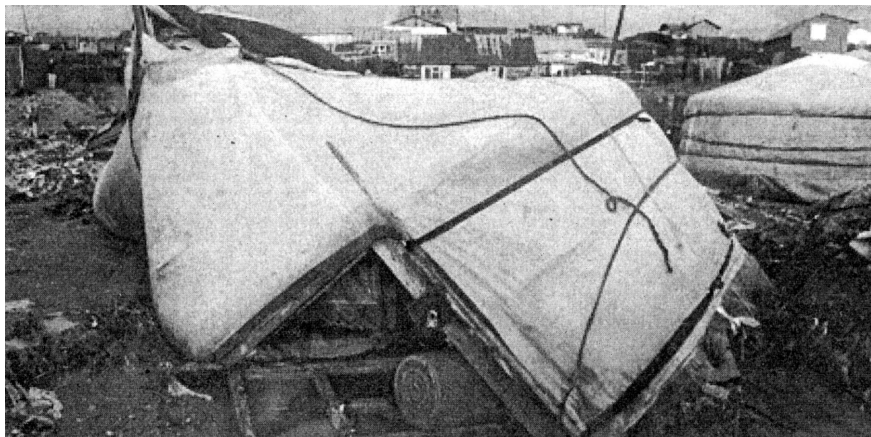
Eurasia Insight 27.08.09

www.eurasianet.org

I august deltog ca. 250 medlemmer af den mongolske hær, 150 amerikanske soldater og 150 internationale militærfolk i øvelsen 'Khaan Quest 2009' i øvelsестerrænet »De fem Høje«. Vært for øvelsen var den mongolske hær støttet af den amerikanske Stillehavskommando. Khaan Quest omfattede feltøvelser, humanitære projekter, øvelser i medicinsk beredskab og et seminar om fredsbevarende operationer.

Voldsomme oversvømmelser

Kl. 14.30 den 17. juli væltede regnen ned i mere end en time i Ulaanbaatar. Uvejret kostede otte døde og omfattende materielle ødelæggelser.

21. juli fortsatte oversvømmelserne. På trods af at det nationale katastrofeberedskab regelmæssigt havde advaret befolkningen om de voldsomme regnskyl og opfordret den til at tage sine forholdsregler, mistede en mand og et barn livet.

Ulaanbaatars borgmester G. Munkhbayar rapporterede til den statslige nødhjælpsorganisation på et møde den 24. juli om skaderne: 1.500 husstande var ramt af oversvømmelser, 150 gerer var ødelagt og mange bygninger beskadiget. 3.000 personer havde været engageret i ca. 300 operationer for at afbøde virkningerne af de voldsomme regnskyl. Man var opmærksom på et evt. udbrud af smitsomme sygdomme, der kunne være farligere end de materielle ødelæggelser. 6.000 personer havde fået et helbredscheck, og der var afholdt møder med 9.000. Affald fra et 100 ha stort område i tre distrikter var fjernet og desinficeret; der resterende endnu at blive rensat 400 ha.

Byens nødhjælpskontor assisterer familier, der har været ofre for

oversvømmelserne, ved at uddele penge, fødevarer og varme måltider og med at levere gerer til de hjemløse. Der er allerede blevet brugt 173 mio. tugrik [617 tus. kr.] til at reparere broer for og til at rense gaderne for mudder og affald. Dertil bliver der udført privat arbejde for et beløb af 380 mio. tg. på lånebasis.

Ifølge sundhedsministeriet har internationale organisationer som fx WHO doneret hygiejne- og sanitetsartikler til en værdi af \$14.500 til ofrene for oversvømmelserne. UNDP har lovet at distribuere nødhjælpspakker til 100 familier i Khan-Uul-distriktet.

Borgmesterkontoret har beregnet, at det vil koste 1,6 mia. tg. [5,6 mio. kr.] at udbedre skaderne efter oversvømmelserne. Finansministeriet har efter en kontrol af beregningerne indvilget i at bidrage med 1,3 mia. tg. Udover at reparere dæmnin-ger, veje og broer og desinficere de berørte områder, er man opmærksom på at evakuere familier, der bor i nærheden af oversvømmelsestruede områder og under højspændingsledninger.

Omkring 423 husstande ud af 2.280, der bor i områder uden tilladelse, er i første omgang blevet flyttet ved indsættelse af 42 transport-

køretøjer og en arbejdsstyrke på 210 mand. Embedsmænd ved borgmesterkontoret har meddelt, at der skal bruges 600 mio. tg. til at opføre 35 transformestationer for at levere el til de nye områder, 30 mio. tg. til at grave brønde og 171 mio. tg. til flytning af boliger.

Også landdistrikter ramt

Den statslige nødhjælpsorganisation modtog en rapport fra en arbejdsgruppe, der havde arbejdet i Gov-Altai, det værst ramte område efter de seneste oversvømmelser.

18 mennesker havde mistet livet på grund af heftige regnskyl i Tseel Sum i Gov-Altai Aimag den 16.-17. juli. Arbejdsgruppen havde mødet med ofrenes familiemedlemmer og havde kondoleret på regeringens vegne samt ydet dem økonomisk bistand. Familierne var blevet ofre, fordi de lever i et område med høje bjerge, hvor vandet fra de voldsomme regnskyl var væltet ned fra en højde af 6 m og havde ødelagt og bortskyllet gerer, mennesker og dyr. 18 personer fra 12 husstande og 1.732 husdyr var omkommet som følge af oversvømmelsen. De materielle ødelæggelser var anslået til 133,7 mio. tg. Foruden de dræbte husdyr var oversvømmelserne gået ud over tusindvis af murmeldyr og andet dyreliv. Arbejdsgruppen havde beordret den lokale nødhjælpsorganisation til at fjerne de døde husdyr og at desinficere og rense området.

»Selv om de lokale med regelmæssige mellemrum havde lyttet til vejrudsigten i radioen, havde de roligt og besindigt siddet og ventet på den med længsel imødesete regn, fordi jorden var meget tør og vejret meget varmt«, udtalte chefen for NEMA, det nationale katastrofeberedskab.

B. Ooluun

The Mongol Messenger
31(943):1,3 – 29.07.09

DMS nyt

MEDLEMSMØDER

- *Medlemsmøde 99*

Lørdag den 3. oktober kl. 15-17

Regensen, Store Sal, St. Kannikestræde 2

Amalie og skelettyvene

Mag.art. **Gitte Pedersen** foretog i 1997 og 2004 med støtte fra Danida nogle rejser til Mongoliet for at lære kulturen og folkelivet at kende. Men i stedet for at skrive en traditionel geografibog om landet har Gitte Pedersen skabt en thriller, hvor læserne følger den 11-årige Amalie, der rejser til de mongolske stepper med sin mor for at grave efter dinosaurskeletter.

Amalie er først overbevist om, at hun vil kede sig ihjel i dette fremmede land, men sådan kommer det ikke til at gå. Amalie får en hest, og hun får to nye venner med så eksotiske navne som Batdelger og Saranjargal. Hun kommer til at møde rigtig levende dinosaurer og en farlig forbryderbande, som hun og Batdelger til slut fanger.

Thrilleren *Amalie og skelettyvene* udkommer i september på forlaget Bostrup, og på præsentationsarrangementet i Dansk Mongolsk Selskab vil Gitte fortælle om sine rejser og læse op af bogen.

- *Medlemsmøde 100*

Lørdag den 28. november kl. 15-17

Valby Kulturhus, lok. 2, 3. sal, Valgårdsvej 4

Moderne mongolsk kunst

Selenge Lkhagva er økonom og indrømmer gerne, at hun på ingen måde er kunsthistoriker eller kunstanmelder, men medlem af selskabet og herboende mongol, der ivrigt har fulgt med i udviklingen af moderne malerkunst i Mongoliet.

På mødet vil hun øse af sin viden om udviklingen af den moderne mongolske kunst i de senere år. Hun vil bl.a. fremvise eksempler fra sine flotte og farverige billedsamlinger.

Selenge er i øvrigt en af de to faste forfattere af madopskrifter i Ger.

OBS: Nye mødeadresser

Bemærk venligst, at møderne ikke længere holdes i Store Kongensgade.

Mailliste

Hvis du gerne vil modtage meddelelser om bl.a. kommende arrangementer – og du endnu ikke har opgivet din email-adresse til selskabet – kan du sende en email med dit navn og adresse til kassereren jk@cadaid.dk. Skriv blot Mailliste som emne.

I 2006 var journalist Helle-Karin Helstrand i Mongoliet, hvor hun overværede Naadam både i hovedstaden og som her i Karakorum. Læs om dette års Naadam inde i bladet.

Afsender:
 Dansk Mongolsk Selskab
 c/o Jan Koed
 Clara Pontoppidans Vej 41
 2500 Valby